

A megállapítandó haszonbérre nem állít fel a francia javaslat semmiféle alsó vagy felső határt s csak annyit mond, hogy a haszonbért az összes — az értékelésre befolyással bíró körülmények figyelembevételével kell megállapítani. Ez lényegileg meg-egyezik az 1400/1932. M. E. sz. rendeletben foglaltakkal.

A haszonbér megállapítása egy paritásos bizottság feladata lenne, mely egy bíró elnöklete alatt bérbeadó és bérlő tagokból állana. E bizottság határozata ellen egyedül semmisségi keresetnek volna helye hatáskör hiánya, túllépése, vagy a törvény megsértése miatt.

Az így megállapított haszonbér újbóli megállapítását kérheti mindkét fél, ha a gazdasági viszonyok változása ezt indokolni fogja.

A Senátus kiindulva abból, hogy a szerződésrevízió valóságos peráradatot indítana meg, a javaslatot új alapokon építi fel. A revíziót a szerződésfelbontás rendszerével akarja helyettesíteni. Azok a bérlők, akik élni akarnak a törvénnyel, a gazdasági év végére felmondhatnak a szerződést. Ez a megoldás az előadó szerint arra vezetne, hogy a felek közvetlen érintkezésbe lép-
nek és megegyeznének. Ez vitatható. A magyar rendelet megoldása, mely intézményesen biztosítja az egységesség megkísér-
lését, szerencsésebb. A szerződésfelbontás rendszere ellen az is felvethető, amint hogy fel is vetették, hogy a bérlő nagy sérelmet szenvedhet általa, ha oly beruházásokat eszközölt, melyek csak hosszú évek múltán amortizálódnak. Ép ezért egy harmadik javaslat, melyet a Senátusban felvetettek, a problémát egyszerűen a C. C. 1769 articulusának (mely a természeti károk esetén igényelhető bérelengedésekről szól), a gazdasági körülményekre való kiterjesztésével akarja megoldani s ezzel tulajdonképen megint a bírói mérlegelés körébe utalja a kérdést. *M. T.*

A szavazati jog szabályozása a részvényesek közgyűlésén. A Senátus az elmúlt hetekben fogadta el a részvényeseknek közgyűlésén való szavazati jogot szabályozó törvényjavaslatot. Egész röviden a törvény tartalma a következő: Elvben minden részvényest az általa birt részvények száma szerint illeti meg a szavazat. A részvénytársaságoknak azonban jogukban áll, hogy a szavazati jogot bizonyos minimális részvénymennyiség birtokától tegyék függővé. Kiváltságos, vagyis legfeljebb kettős szavazattal csak azok a részvényesek birhatnak, akik legalább két év óta vannak a nevükre szóló részvény birtokában. Az a vállalat, melynek ily privilégizált részvényei vannak, új részvénykibocsátások alkalmával köteles azt megjelölni. Feljegyeztetik a többszörös szavazatot biztosító részvények léte a cégjegyzékben is.

A francia jogban már régen elismert, hogy *joggal való visszaélés* a nyilvánvalóan alaptalan kereset indítása. A semmitő-

szék egy 1932. júl. 15-iki ítéletében még tovább megy: egy eltávozó bérlő rosszakaratúan megakadályozta a későbbi bérlőt egy út használatában, úgyhogy ez utóbbi kénytelen volt a bevetett földeken átmenni és ezzel az előbbi bérlőnek csekély kárt okozott. E körülmények és annak folytán, hogy a régi bérlő a valóságos kárnál sokkal nagyobb összeget követelt kártérítés címén, a bíróság vexálás miatt kártérítést ítélt meg az új bérlő javára. A bíróság tehát subsidaliter megállapítja, hogy a túlzott kártérítés követelése is joggal való visszaélés. Jelentős ez az ítélet amiatt, mert alkalmas gátat vetni annak a gyakorlatnak, mely hatalmas kártérítéseket követel csekély károk esetén is.

A francia bírói gyakorlat szerint az a feltétel, hogy a *hagyományos meg ne házasodjék*, önmagában se nem törvényes, se nem törvénytelen. Megítélése az örökhatyó szándékaitól függ. Az pedig bírói mérlegelés dolga, hogy az örökhatyó intenciói méltánylást vagy rosszalást érdemelnek-e. A colmari felsőbíróság egy 1932. jan. 5-iki ítélete szemléltető példa arra, hogy hasonló esetekben a társadalmi erkölcsöket egyformán tisztelő bírák nézete között is mily eltérések foroghatnak fenn. A konkrét eset a következő volt:

Egy tőkepénzes vagyona egy részét egy vele vadházasságban élő asszonynak hagyta azzal, hogy a hagyomány érvénytelen lesz, ha akkor 38 éves szeretője újból férjhez menne. A hagyományos azonban a hagyományozó halála után új házasságot akart kötni és ezért előzetes ítéletet kívánt nyerni arra, hogy az említett feltétel nem írtnak tekintendő. Erre vonatkozó kérelmét az alsóbíróság elutasította, a colmari felsőbíróság azonban megadandónak találta. Kétségtelen, hogy a két ellentétes ítélet alkotói közül mindegyik eleget vélt tenni az erkölcs követelményeinek.

Azok, akik hibáztatják „az erkölcs behatolását a jogba”, e két ítéletben talán bizonyítékot látnának álláspontjuk megerősítésére. Pedig nem így van. Kétségtelen, hogy a két bíróság az erkölcs követelményeiben egyetértett. Az eltérő ítéletek oka az, hogy az alsóbíróság arra a kérdésre felelt, érdemes-e a hagyományos a hagyományra, a felsőbíróság pedig arra, hogy a hagyományozó rendelkezése erkölcsösnek tekinthető-e? Eldöntendő, hogy melyik kérdés a helyes, vagyis a hagyományozó magatartása és szándékai vagy a hagyományoséi teendők bírói megítélés tárgyává? Ennek a megoldása a jogra tartozik. Eszerint pedig az örökhatyó intenciói irányadók arra nézve, hogy valamely feltétel erkölcsös- vagy nem. Nincs itt tehát erkölcsbeli eltérésről szó. A jogot alkalmazta helytelenül az alsóbíróság.

M. T.